

Uppvidinge Kommuns remissvar

Ärendebeskrivning

Finansdepartementet har utarbetat en promemoria Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämningen för kommuner Fi2025/02010.

Förslaget är ute på remiss och remissvar ska ha inkommit till Finansdepartementet senast den 4 februari 2026.

Syftet med det nuvarande systemet för kommunalekonomisk utjämning är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner att ge sina invånare likvärdig service, oberoende av skillnader i skattekraft och ekonomiska förutsättningar. Systemet har i sin helhet nyligen utretts av Utjämningskommittén i betänkandet ”Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn” SOU 2024:50. Kommitténs förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I Finansdepartementets promemoria föreslås förändring i fördelningen.

Tillägget beräknas idag utifrån en indelning av kommunerna i grupper utifrån folkmängd och invånardistans. I indelningen införs ytterligare en gräns för invånardistans på 700 meter och den nedre gränsen för folkmängd höjs från 8 000 till 10 000 invånare. Vidare föreslås att ersättningsbeloppen ska justeras och anges i 2022 års prisnivå. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Finansdepartementets förslag skiljer sig från utjämningskommitténs.

Utjämningskommittén kom fram till att det som avgör merkostnader för administrationsfunktioner är kommunstorlek.

Förslag till remissyttrande:

Uppvidinge kommun lämnar följande remissyttrande rörande Finansdepartementets promemoria ”Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämning för kommuner” med dnr Fi2025/02010:

- Befolkningsmässigt små och glesa kommuner ställs emot varandra och kostnaden för administration får i princip inget ytterligare tillskott utan förslaget är i huvudsak en omfördelning mellan redan ekonomiskt ansträngda kommuner.
- Att rycka ut en liten del ur en helhet bidrar till en mer orättvis ekonomisk fördelning mellan kommunerna. Uttalandet att det eventuellt kommer att bli fler delar av utjämningsystemet som ska ses över ökar än mer svårigheterna för kommunerna att planera långsiktigt
- Träffsäkerhet åsidosätts till förmån för enkelhet i beräkningen av tillägg för administration

- Vi ifrågasätter starkt att man frångår regeln om införandebidrag.
- Promemorian är tydlig i sin syn att syftet med detta utjämningsförslag är att indirekt tvinga små kommuner till kommunsammanläggningar

Endast en omfördelning mellan små och glesa kommuner

Genom att bara beräkna den administrativa kostnaden och politisk verksamhet skapas en obalans i utjämningsystemets helhet i synnerhet när omfördelningen i huvudsak sker mellan små och glesa kommuner och inte berör de mer ekonomiskt starka kommunerna som har lägre administrativa kostnader per invånare. I samband med omfördelningen förlorar Uppvidinge kommun ca 5 mkr i kostnadsutjämnningen, vilket har en stor påverkan för kommunen.

Helhetsperspektivet är nödvändigt

Ur kostnadsutjämnningen lyfte en av åtta kriterier ut. Dessutom görs detta utan att uppdatera glesbygdsvariabeln till en mer träffsäker modell. Förslaget ger inte kommunerna ersättning för de faktiska administrativa kostnaderna på ett logiskt eller rättvisande sätt. För oss som kommun behöver vi långsiktiga planeringsförutsättningar. Förslaget ska börja gälla 1 januari 2027.

Budgetarbetet för 2027 är redan påbörjat och respektive nämnds ramar fastställs i maj 2026. Det förslag som promemorian lägger fram, som endast berör en liten del i utjämningsystemet, men som ger betydande konsekvenser för vår kommun, skapar osäkerhet och farhågor inför framtiden. Om fler justeringar i utjämningsystemet planeras framöver, vilket har aviserats, måste tydlig information om detta ges innan det går att ta ställning till det förslag som promemorian föreslår. Helhetsperspektivet i utjämningsystemet är nödvändigt för långsiktig planering av den kommunala verksamheten.

Träffsäkerheten åsidosätts

Den klassindelning av kommuner som används idag och fortsatt föreslås användas i promemorian tar inte hänsyn till faktiska förutsättningar, i varje klass antas kommunerna ha samma förutsättningar, trots att det kan vara stora skillnader i till exempel folkmängd. Exempelvis får en kommun med 3 000 invånare mindre pengar än en kommun med 9 000 invånare eftersom den klassindelning som används idag inte fångar kommunernas faktiska bosättningsstruktur. Resultatet blir att stora kommuner med en koncentrerad befolkning i centralorten fortsatt gynnas medan kommuner som Uppvidinge missgynnas. Det är en allvarlig brist i förslaget och motverkar syftet med kostnadsutjämnningen.

Avsteg från regeln om införandebidrag

En av de fem delarna i nuvarande utjämningsystem är regeln om införandebidrag. Detta bidrag är för att mildra effekterna och ge kommuner tid att anpassa sig efter nya ekonomiska förutsättningar som uppstår av bidragsminskningar eller avgiftsökningar. Det som i större kommuners budgetar kan ses som smärre kostnader eller försumbara förändringar är, för små och glesbefolkade kommuner, kostnader eller förändringar som kan vara av stor betydelse.

Uppvidinge kommun utgår ifrån att det blir ett införandebidrag då de ekonomiska konsekvenserna är rejält kännbara för vår kommun som redan är ekonomiskt pressad.

Uppmaning till kommunsammanläggning

I denna mycket korta promemoria finns hänvisning till behovet av kommunsammanslagning vid tio olika tillfällen. Genvägen att via utjämningsystemet uppmana kommuner till sammanläggningar anser vi är synnerligen oetiskt.

Slutord

Det är problematiskt att regeringen väljer att låta glesbefolkade delar av Sverige finansiera en satsning på ännu mer glesa områden. I stället borde utgångspunkten vara att hela Sverige måste samarbeta för att säkra likvärdig välfärd, oavsett var man bor.

Sverige behöver en kostnadsutjämnning som bygger på solidaritet, rättvisa och förståelse för de verkliga kostnadsdrivarna inte en modell som ställer glesbygd mot glesbygd.